

IV. Uređenje fratarskih grobova i prijenos posmrtnih ostataka

Službenim dopisom br. 361/63 Provincijalat je od svih živućih fratara zatražio da se pronađu i dostojno urede grobovi svih preminulih franjevac na području njihovih župa. Svakome će se izraditi mramorna ploča s natpisom prema nacrtu ing. fra Pija Nuića. Grobovi braće moraju se urediti najkasnije od provincijalne kongregacije koja će se održati u proljeće 1964. godine.⁸⁸ Kako se međutim za fratre ubijene u Čitluku nije znalo točno gdje su pokopani, to nalog Provincijalata nije bilo moguće riješiti u za to predviđenom roku, ali se radilo na pronalaženju i dostojnom pokopu njihovih posmrtnih ostataka. Prvo je iskopano i dostojno u groblje pokopano tijelo **fra Ćirila Ivankovića**. O tome se brinuo župnik čitlučki fra Dobroslav Stojić, a dopuštenje za prijenos kostiju izdala je Skupština opštine Čitluk 16. studenog 1966. Dopis je potpisao sekretar Mladen Barbarić. Službeno je ipak to Rješenje dano fra Ćirilovoj sestri Stani Romić rođ. Ivanković iz Rakitna, jer je ona bila njegova najbliža krvna rodbina, dok se po zakonu očito nije priznavalo nikakvo "duhovno" srodstvo, pa takvo dopuštenje nisu mogli dobiti fratri, nego samo njegova sestra. U Rješenju se navodi da je Ćiril (Mate) Ivanković rođen 28. veljače 1878. u Rakitnu, te da je "umro prirodnom smrću dana, neutvrđenog dana i mjeseca 1945. godine, u Čitluku" te "da je umrli usled ratnih zbivanja zakopan po Pervan Jozi i Bulić Peri, oba iz Čitluka, u mjestu Čitluk, u blizini sadašnjeg magacina trgovačkoga preduzeća Velepromet, ali van vjerskog groblja". Dopušta se sada njegovoj sestri da ga može pokopati na mjesno katoličko groblje u

Čitluku.⁸⁹ Ovo je jedini dopis iz kojega saznajemo i točno mjesto ubojstva i ukopa fra Ćirila Ivankovića, svećenika koji je umirovljeničke dane provodio u Gradničima, a kojega su partizani početkom veljače 1945. doveli u Čitluk i brutalno ubili. Više je nego zanimljivo da sekretar Skupštine opštine navodi kako je fra Ćiril "umro prirodnom smrću"! Vjerojatno je to bio dio dogovora sa župnikom fra Dobroslavom Stojićem da bi se uopće izdalo dopuštenje da se njegovi posmrtni ostatci mogu prenijeti u katoličko groblje.

Drugi ubijeni franjevac u Čitluku bio je fra Filip Gašpar, gradnički župnik, koji je kao i fra Ćiril doveden iz Gradnića i također brutalno ubijen u Čitluku. O njihovoj je smrti kratko u svojim sjećanjima zabilježio fra Kamilo Milas:

Ubrzo, nakon što su nas odveli iz župne kuće u Ćerinu, došli su drugi partizani i odveli u Čitluk, u svoje zapovjedništvo, Antu Zadru i Ivana Martića, dva dječaka koji su nam pomagali u župnoj kući. Rekli su nam da su tu, u Musinu kuhinju dovedena i dva fratra iz Gradnića, fra Pile (Filip) Gašpar i fra Ćiril Ivanković. Odatle su ih ubrzo odveli. Nakon kraćeg vremena u kuhinju je došao jedan vojnik zaogrnut **fra Ćirilovim plaštem**, priznajući da je to kaput onoga 'fratora'. Zaključili smo da su ih te noći, **6. veljače**, ubili negdje na glavici iza stare škole, gdje je danas kuća Miroslava Grgića. Svijet je pričao da ih je vidio u habitu mrtve.⁹⁰

Za prijenos njegovih posmrtnih ostataka dopuštenje je tražio župnik čitlučki fra Dobroslav Stojić 8. srpnja 1966. Na njegovo je traženje odgovorio Nedo Klarić, referent za socijalnu zaštitu Skupštine

88 Službene obavijesti starješinstva Provincije vlastitim člancima, 1963. (AŽČ: Spisi, sv. 6, f. 71).

89 AŽČ: Spisi, sv. 7, f. 275.

90 K. MILAS, Od sjetve do žetve, Mostar, 2001., str. 42.

FRATARSKA GROBNICA NA GROBLJU PODADVOR

opštine Čitluk 13. srpnja 1966. Tražio je da župnik nadopuni svoj zahtjev pismenim pristankom nekoga od najuže fra Filipove rodbine, kao i izjavom dvojice svjedoka kojima je poznato da je na označenom mjestu ukopan pokojnik. U prilogu se prilaže i formular "Sprovodnice za prijenos mrtvaca."⁹¹ Među spisima nisam nažalost uspio pronaći još koji dokument koji bi govorio o okončanju ovoga

postupka prijenosa kostiju, ali nema nikakve dvojbe da su i kosti fra Filipa Gašpara prenesene u čitlučko groblje Podadvor i tamo dostojno pokopane, vjerojatno još prije nego kosti fra Ćirila Ivankovića. Kako je tijelo čitlučkoga župnika fra Jake Križića, također brutalno ubijenog u veljači 1945., odmah po smrti ukopano u groblje Podadvor, to sada na tome groblju počivaju tijela trojice mučenika koje su partizani ubili u Čitluku: fra Jake Križića, fra Filipa Gašpara i fra Ćirila Ivankovića.

91 AŽČ: Spisi, sv. 8, f. 136, 137.

Robert Jolić

ŽUPA KRISTA KRALJA U ČITLUKU

Spomen knjiga

**prigodom 90. obljetnice uspostave župe
(1918/20. – 2010.)**

Župni ured Čitluk
Naša ognjišta – Tomislavgrad

Čitluk – Tomislavgrad, 2010.